

Regionstyrelsen

Yttrande över Säkerhetsskyddslagen – ytterligare kompletteringar (SOU 2025:42)

Regionledningskontorets förslag till beslut

Regionrådsberedningen föreslår att regionstyrelsen beslutar följande.

1. Regiondirektörens tjänsteutlåtande utgör Region Stockholms yttrande till Justitiedepartementet över betänkandet Säkerhetsskyddslagen – ytterligare kompletteringar (SOU 2025:42).
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Justitiedepartementet har remitterat betänkandet *Säkerhetsskyddslagen – ytterligare kompletteringar (SOU 2025:42)* till Region Stockholm för yttrande. Utredningen har haft i uppdrag att föreslå åtgärder för att stärka kontrollen av skyddsvärd verksamhet. Utredningen föreslår att tillämpningsområdet för ingripandemöjligheten i 4 kap. 12 § säkerhetsskyddslagen utvidgas till att omfatta förfaranden som inletts även innan den 1 december 2021, då det nya regelverket trädde i kraft. Utredningen föreslår även att tillsynsmyndigheterna ska få möjlighet att meddela interimistiska förelägganden samt att det ska införas ett system med tvångsåtgärder i säkerhetsskyddslagen. Därutöver föreslås även att registerkontrollen utvidgas till att omfatta fler register än idag i syfte att bli mer effektiv och ändamålsenlig samt att vissa säkerhetsprövningsbeslut som innebär att en person inte har klarat säkerhetsprövningen, ska anmälas till Säkerhetspolisen.

Region Stockholm ser i huvudsak positivt på de förslag som utredningen lämnar. Den föreslagna utvidgningen av registerkontrollen bedöms tillgodose ett befintligt behov hos verksamhetsutövare att på ett rättssäkert sätt inhämta relevanta uppgifter för säkerhetsprövningen samtidigt som den enskilda individens integritet värnas. Gällande förslaget att vissa säkerhetsprövningsbeslut ska anmälas till Säkerhetspolisen saknar Region Stockholm ett resonemang om hur förslaget påverkas av de möjligheter till överprövning av säkerhetsprövningsbeslut som föreslås i utredningen *Säkerhetsprövning – nya regler (SOU 2024:88)*. Därtill vill Region Stockholm lyfta vissa farhågor med utredningens resonemang om att det

bör utredas om det ska införas en klareringsmyndighet med ansvar för samtliga moment som ingår i säkerhetsprövningen.

Bakgrund

Justitiedepartementet har remitterat betänkandet *Säkerhetsskyddslagen – ytterligare kompletteringar (SOU 2025:42)* till Region Stockholm för yttrande. Utredningen har haft i uppdrag att föreslå åtgärder för att stärka kontrollen av skyddsvärd verksamhet. Syftet med uppdraget har varit att öka förmågan att möta förändrade förhållanden som innebär ett hot mot Sveriges säkerhet och har föranletts av det kraftigt försämrade säkerhetspolitiska läget.

I syfte att förbättra möjligheterna att upptäcka och ingripa mot pågående förfaranden som är olämpliga från säkerhetsskyddssynpunkt föreslås att tillämpningsområdet för ingripandemöjligheten i 4 kap. 12 § säkerhetsskyddslagen utvidgas. I dagsläget omfattas endast förfaranden som har inletts efter den 1 december 2021 då det nya regelverket trädde i kraft. Förslaget innebär att tillsynsmyndigheterna ges möjlighet att ingripa mot sådana förfaranden som omfattas av bestämmelsen oavsett när förfarandet inletts och även om förfarandet har inletts innan verksamheten blivit säkerhetskänslig. Det föreslås även en särskild anmälningssplikt för pågående förfaranden som hade omfattats av 4 kap. säkerhetsskyddslagen om de hade inletts inom ramen för en säkerhetskänslig verksamhet i dag. Underlåtenhet att anmäla till tillsynsmyndigheten ska även kunna leda till sanktionsavgift.

Utredningen har även haft i uppdrag att utreda förutsättningar för enskilda verksamhetsutövare att få ersättning för kostnader som uppstått till följd av ett ingripande i ett pågående förfarande. Utredningen har gjort bedömningen att det inte bör införas särskilda bestämmelser om ersättning i säkerhetsskyddslagen.

Utredningen föreslår även nya bestämmelser som möjliggör omedelbara åtgärder inom ramen för tillsynsärenden enligt säkerhetsskyddslagen. Det föreslås att tillsynsmyndigheterna ska få möjlighet att meddela interimistiska förelägganden samt att det ska införas ett system med tvångsåtgärder i säkerhetsskyddslagen. Förslaget innebär att Förvaltningsrätten i Stockholm, efter ansökan från tillsynsmyndigheten, ska kunna besluta om tvångsåtgärder mot en aktör som har blivit eller som kan antas bli föremål för ett föreläggande eller förbud enligt 4 kap. 11 eller 12 §§ eller 6 kap. 6 § säkerhetsskyddslagen, om åtgärden behövs för att säkerställa ändamålet med föreläggandet eller förbudet.

En del av skyddet för säkerhetskänslig verksamhet är den säkerhetsprövning som enligt säkerhetsskyddslagen ska göras av personer som genom anställning eller på annat sätt ska delta i verksamheten. Säkerhetsprövningen innefattar i vissa fall en registerkontroll. Utredningen föreslår att registerkontrollen utvidgas till att omfatta fler register än idag i syfte att bli mer effektiv och ändamålsenlig. Utvidgningen avser uppgifter om utländska domar, uppgifter som behandlas i Skatteverkets och Tullverkets brottsbekämpande verksamheter, uppgifter som behandlas i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet, vissa uppgifter som behandlas hos Kriminalvården, uppgifter om omhändertaganden enligt lagen (1976:511) om omhändertagande av berusade personer m.m., vissa uppgifter som behandlas hos Migrationsverket och uppgifter som behandlas i Kronofogdemyndighetens utsöknings- och indrivningsverksamhet.

Utredningen föreslår även att vissa säkerhetsprövningsbeslut som innebär att en person inte har klarat säkerhetsprövningen, ska anmälas till Säkerhetspolisen. Förslaget innebär att uppgifterna kommer att kunna hämtas vid registerkontroll avseende samtliga tre säkerhetsklasser. Underlåtenhet att göra en anmälan till Säkerhetspolisen ska kunna leda till sanktionsavgift.

Region Stockholms yttrande

Region Stockholm ser i huvudsak positivt på de förslag som utredningen lämnar men ser vissa risker med de förslag som berör säkerhetsprövningens förfarande. Närmare synpunkter på de enskilda förslagen beskrivs nedan.

4.4.1 Möjligheten att ingripa under ett pågående förfarande bör utvidgas
Region Stockholm tillstyrker förslaget om en utvidgad möjlighet för tillsynsmyndigheterna att ingripa i förfaranden som kan vara skadliga för Sveriges säkerhet. Liksom utredningen beskriver kan ingripanden under pågående förfaranden innebära inskränkningar i egendomsskyddet, näringsfriheten liksom den kommunala självstyrelsen och det är därför positivt att utredningen framhåller att möjligheten att ingripa i pågående förfaranden ska användas restriktivt och att de åtgärder som vidtas ska vara proportionerliga.

7.4.3 Vissa överväganden gällande registerkontrollens syfte och funktion samt utformningen av säkerhetsprövningsförfarandet

I detta avsnitt för utredningen ett resonemang om att det bör göras en översyn av hela säkerhetsprövningsförfarandet och att det bör övervägas om inte en och samma aktör, t.ex. en klareringsmyndighet, bör utföra alla moment som ingår i säkerhetsprövningen. Bakgrunden är bland annat att

Säkerhetspolisen har framfört till utredningen att myndigheten anser att en för liten del av den information som hämtas vid registerkontrollen (och den särskilda personutredningen) lämnas ut till den aktör som ska göra själva säkerhetsprövningen. Utredningen bedömer, liksom Säkerhetspolisen, att det är problematiskt att de uppgifter som framkommer vid registerkontrollen inte bedöms i ljuset av de uppgifter som den prövade själv har lämnat och de övriga omständigheter som framkommit om personen i fråga.

Det går förvissa att se vissa samordningsvinster med inrättandet av en klareringsmyndighet, exempelvis i form av ekonomisk effektivisering och möjligheter till kontinuerlig kompetensförsörjning. Region Stockholm anser dock inte att det är rätt väg att gå med hänsyn till vad som framgår nedan.

I 3 kap. 4–4 d §§ säkerhetsskyddslagen, under rubriken ansvar för säkerhetsprövningen, finns bestämmelser om vem som gör bedömningen vid en säkerhetsprövning. Huvudregeln är att det är den som beslutar om anställning eller annat deltagande i den säkerhetskänsliga verksamheten som gör bedömningen, dvs. fattar säkerhetsprövningsbeslutet, normalt verksamhetsutövaren själv. I *Säkerhetsprövning – nya regler (SOU 2024:88)* föreslås det även en ny bestämmelse som tydliggör att det vid säkerhetsprövningen ska göras en samlad helhetsbedömning av allt det som kommit fram inför ett beslut i säkerhetsprövningsfrågan. I samma utredning framhålls även vikten av ett verksamhetsanpassat säkerhetsskydd, vilket Region Stockholm framhöll i sitt yttrande som positivt (RS 2025-0094). Att införa en klareringsmyndighet med ansvar för samtliga moment som ingår i säkerhetsprövningen bedöms medföra stora administrativa och logistiska utmaningar. Införandet av en klareringsmyndighet bedöms även innebära ett avsteg från principen om ett verksamhetsanpassat säkerhetsskydd samt att information om samtliga säkerhetsprövade och uppgifter om samtliga verksamhetsutövares säkerhetskänsliga verksamhet, skyddsvärden och hotbild samlas hos en enda aktör, vilket skulle utgöra en allvarlig sårbarhet för Sveriges säkerhet.

En viktig princip, vad gäller säkerhetsprövning med stöd av säkerhetsskyddslagen, är att säkerhetsprövningen ska ses som en kontinuerlig process som pågår under hela anställningen eller deltagandet i verksamheten. Den löpande säkerhetsprövningen och åtgärder som vidtas då anställning, eller annat deltagande i verksamheten, avslutas är av lika stor betydelse för ett ändamålsenligt och effektivt säkerhetsskydd som den initiala säkerhetsprövningen. Att bedriva en kvalitativ löpande

säkerhetsprövning kräver god förståelse för den säkerhetskänsliga verksamheten och föreliggande säkerhetshot samt närhet till verksamheten och den prövade över tid. Ur det perspektivet anses verksamhetsutövaren ha den kompetens och de förutsättningar som krävs för att bedriva löpande säkerhetsprövning.

7.5 Registerkontrollen bör utvidgas till att omfatta fler register och uppgifter

Region Stockholm tillstyrker förslaget att registerkontrollen utvidgas till att avse fler register och uppgifter än de som omfattas av registerkontrollen i dag. Region Stockholm instämmer i utredningens bedömning att förslaget ger bättre förutsättningar att identifiera sårbarheter och andra förhållanden som är av betydelse för bedömningen av om en person är pålitlig från säkerhetssynpunkt, och därmed förhindrar att personer som av olika skäl utgör säkerhetsrisker deltar i säkerhetskänslig verksamhet.

Dagens system med registerkontroll medför att vissa uppgifter som kan ha stor betydelse för säkerhetsprövningen inte kan inhämtas. Detta har i sin tur medfört att verksamhetsutövare själva inhämtar uppgifter, exempelvis via kommersiella tjänster för bakgrundskontroller, där huruvida det finns rättslig grund för behandling av sådana känsliga personuppgifter enligt GDPR kan ifrågasättas. Det pågår även annat lagstiftningsarbete (bl.a. SOU 2024:75) som begränsar möjligheterna för sådana tjänster att inhämta och behandla personuppgifter om t.ex. lagöverträdelser. Region Stockholm ser därför att den föreslagna utvidgningen av registerkontrollen tillgodoser ett befintligt behov hos verksamhetsutövare att på ett rättssäkert sätt inhämta relevanta uppgifter för säkerhetsprövningen samtidigt som den enskilda individens integritet värnas.

7.8 Vissa säkerhetsprövningsbeslut bör anmälas till Säkerhetspolisen

De säkerhetsprövningsbeslut som omfattas av anmälningsskyldigheten är beslut som fattas under pågående deltagande i säkerhetskänslig verksamhet, och som innebär att en person som klarat den inledande säkerhetsprövningen bedöms vara opålitlig från säkerhetssynpunkt. Uppgifterna ska också lämnas ut och bli en del av underlaget vid säkerhetsprövning inför deltagande i annan säkerhetskänslig verksamhet.

Utredningen framhåller att enbart sådana uppgifter som bedöms vara av betydelse i förhållande till det nya deltagandet lämnas ut och bli en del av bedömningsunderlaget. Utredningen menar därmed att den relevansbedömning som görs utgör ett effektivt skydd mot att beslut som är

dåligt underbyggda eller som innehåller grundlösa påståenden blir en del av beslutsunderlaget vid framtida säkerhetsprövningar.

Region Stockholm tillstyrker förslaget att vissa säkerhetsprövningsbeslut ska anmälas till Säkerhetspolisen. Med nuvarande regelverk finns en uppenbar risk att individer som inte längre anses vara pålitliga ur säkerhetssynpunkt får en säkerhetsklassad befattning hos en annan verksamhetsutövare just för att dessa uppgifter inte hanteras inom ramen för registerkontrollen.

Region Stockholm ser dock, liksom utredningen, risk för overifierade uppgifter i de säkerhetsprövningsbeslut som anmäls. Region Stockholm saknar därför ett resonemang om hur detta förslag påverkas av de möjligheter till överprövning av säkerhetsprövningsbeslut som föreslås i utredningen *Säkerhetsprövning – nya regler (SOU 2024:88)*. Införande av anmälan av vissa säkerhetsprövningsbeslut, enligt ovan, stärker argumenten för att införa en möjlighet att överklaga säkerhetsprövningsbeslut i syfte att säkerställa rättssäkerheten vid tillämpning av säkerhetsskyddslagstiftningen.

Ekonomiska konsekvenser

Förslagen som lämnas i utredningen berör i första hand tillsynsmyndigheterna, som ges utökade befogenheter och tillgång till mer information i tillsynsverksamheten. Förslagen berör också verksamhetsutövarna, som åläggs att anmäla vissa förfaranden och som i större utsträckning än i dag kan bli föremål för beslut om förelägganden under pågående förfaranden verksamhetsutövare. Sammantaget bedöms utredningens förslag emellertid inte ha några betydande ekonomiska konsekvenser för Region Stockholm.

Emma Lennartsson
Regiöndirektör

Ari Stenman
Direktör säkerhet och beredskap

Beslutsunderlag

1. Sammanfattning av SOU 2025:42

Beslutsexpediering

1. Justitiedepartementet

Godkänd av Emma Lennartsson, 2025-08-18